

Protocol Dyslexie

Christelijk College de Noordgouw Heerde

september 2020

Mw. H. Bezuijen - Braam
conrector

mw. M.J.N. Boterman - Balemans (MSEN)
zorgcoördinator

mw. W.G. van der Stege - Bijsterbosch
zorgcoördinator

Christelijk College

de Noordgouw

Inleiding

Het dyslexiebeleid van school is een middel om de volgende doelen te bereiken:

- Dyslectische leerlingen kunnen de opleiding volgen waartoe ze op basis van hun cognitieve capaciteiten in staat zijn.
- Ze kunnen omgaan met hun dyslexie.
- Ze vergroten hun functionele lees- en schrijfvaardigheid, zo nodig met hulpmiddelen.

Wat is dyslexie?

Dyslexie is een stoornis die gekenmerkt wordt door een hardnekkig probleem met het aanleren en/of vlot toepassen van het lezen en/of spellen op woordniveau (Stichting Dyslexie Nederland). Dyslexie is een hardnekkig probleem. Er is sprake van achterstand en didactische resistentie. Achterstand betekent dat de technische lees- en/of spellingvaardigheid van de leerling significant afwijkt van het niveau dat gegeven zijn leeftijd en opleidingsniveau mag worden verwacht. Van didactische resistentie is sprake als extra hulp en inspanning niet of nauwelijks leiden tot verbetering van de lees- en spellingresultaten. Het moet gaan om intensieve remediëring afgestemd op de instructiebehoeften van de individuele leerling.

Wanneer nadelige omgevingsfactoren de lees- en spellingproblemen veroorzaken, dan is er geen sprake van dyslexie, bijvoorbeeld als de leerling lange tijd geen onderwijs in het Nederlands heeft gevolgd door ziekte.

Voor school is een leerling dyslectisch als de leerling in het bezit is van een officiële dyslexieverklaring, afgegeven of mede ondertekend door een GZ-psycholoog.

Hoeveel last een leerling van zijn dyslexie heeft is per individu verschillend en hangt van veel factoren af. De school probeert in samenspraak met ouders te bepalen wat nodig is voor de leerling, om de leerling zo min mogelijk hinder te laten ondervinden van zijn problemen.

Signalering en doorverwijzing

Bij de aanmelding van nieuwe leerlingen wordt bij de informatie van de basisschool gekeken of een leerling in het bezit is van een dyslexieverklaring dan wel of er vermoedens van dyslexie zijn. Voor school is het wenselijk een kopie van het verslag van het dyslexieonderzoek te krijgen en noodzakelijk om een kopie van de dyslexieverklaring te krijgen.

Leerlingen die reeds in het bezit zijn van een dyslexieverklaring:

- krijgen voorlichting over het onderwerp dyslexie in zijn algemeenheid en wat de faciliteiten zijn op school (zie ook kopje aanpassing onderwijs).
- nemen deel aan de eerste ronde van de Remedial Teaching (RT) voor Engels (verplicht).

Voor ouders van brugklasleerlingen wordt er een voorlichtingsavond georganiseerd.

Leerlingen bij wie vermoedens zijn van dyslexie:

- worden extra in de gaten gehouden (o.a. op basis van de signaleringstoetsen in de brugklas en observaties van de docenten). Zo nodig wordt er, in overleg met ouders, een screening op het gebied van dyslexie gedaan.

In de brugklas worden signaleringstoetsen afgenomen op het gebied van lezen, spellen en rekenen. De uitslagen worden besproken met de orthopedagoog en de coördinator van de RT.

Leerlingen die onvoldoende scores (en soms leerlingen die in het risicogebied vallen) kunnen ingedeeld worden voor RT op het gebied van lezen en/of spellen. Een leerling kan op verzoek van de mentor of een vakdocent eveneens ingedeeld worden bij één van de RT-groepen. De RT wordt driemaal aangeboden in de brugklas, elke RT-ronde beslaat een periode van zeven weken. Leerlingen kunnen per ronde ingedeeld worden voor één RT-groep. Dit omdat alle RT groepen op hetzelfde moment zijn. Als de leerling in aanmerking komt voor deze hulp dan ontvangen ouders hier een (digitale) brief over. De RT is erop gericht om een opgelopen achterstand te verkleinen en is daarom niet vrijblijvend.

Screening

Een screening op het gebied van dyslexie is geen daadwerkelijk dyslexieonderzoek. Een screening is een kort onderzoek waarin gekeken wordt of er aanwijzingen zichtbaar zijn voor dyslexie. Vanuit een screening kan worden bepaald of vervolgonderzoek noodzakelijk is. Een screening vindt op school plaats. Deze screening kan in worden gezet wanneer er vanuit de basisschool vermoedens van dyslexie zijn en deze binnen het voortgezet onderwijs eveneens worden herkend. Hierin worden ook de uitslagen van de signaleringstoetsen, het cijferbeeld en observaties van docenten meegenomen.

Dyslexieonderzoek

Wanneer vanuit de screening aanwijzingen naar voren komen voor dyslexie wordt dit in het verslag van de screening aangegeven. Er zal dan worden vermeld dat vervolgonderzoek wenselijk is. In overleg met ouders wordt besloten of de leerling aangemeld wordt voor vervolgonderzoek. Aan een dyslexieonderzoek zitten kosten verbonden. Informatie over de kosten van een onderzoek zijn op te vragen bij school. Het onderzoek wordt uitgevoerd door een externe orthopedagoog die vanuit Landstede aan onze school verbonden is en een deel van het onderzoek wordt uitgevoerd in Zwolle door een psychodiagnostisch medewerker van het Expertiseteam van Landstede VO. Het verslag van het onderzoek wordt mede ondertekend door een orthopedagoog-generalist / GZ-psycholoog. Als uit het onderzoek de diagnose dyslexie komt, is deze diagnose onbeperkt geldig. Ouders zijn er vrij in om hun kind extern te laten onderzoeken op dyslexie. De kosten zijn geheel voor ouders.

Ook na de brugklas blijft de school alert op dyslexie en bestaat de mogelijkheid om leerlingen te onderzoeken. Sommige leerlingen kunnen hun problemen lange tijd verdoezelen door te compenseren.

Sociaal-emotionele ondersteuning

Dyslexie kan samengaan met o.a. een lage zelfwaardering. Een veilig leerklimaat is belangrijk zodat leerlingen weten dat zij fouten mogen maken. Leerlingen met dyslexie zijn extra gebaat bij succesvolle leerervaringen. Het is van belang dat leerlingen hun dyslexie leren accepteren. Docenten proberen hier op in te spelen tijdens hun lessen, maar ook ouders kunnen hier hun steentje aan bijdragen.

Op internet zijn meerdere filmpjes te vinden met voorlichting over dyslexie, maar ook diverse sites die informatie geven over dyslexie en eventuele hulpmiddelen.

www.balansdigitaal.nl

www.lexima.nl

Aanpassing van het onderwijs: compenserende faciliteiten en dispensatie

Compenserende faciliteiten

Alle leerlingen op school ontvangen een printpas. Wanneer een leerling in het bezit is van een dyslexieverklaring, ontvangt de leerling een pas met een oranje achterkant. Deze pas betekent dat de leerling tijdens toetsen recht heeft op tijdverlenging. Door middel van de pas kan de leerling dit aantonen. Veel dyslectische leerlingen hebben verlenging nodig. Soms hebben zij deze tijd daadwerkelijk nodig om een toets af te maken, soms geeft alleen het idee dat ze gebruik mogen maken van extra tijd al rust. Dit komt beide ten goede van de prestaties van de leerling.

Faciliteiten die geboden worden:

- Toetsen in Arial puntgrootte 12. Dit is het gangbare lettertype wat ook aangehouden wordt op het eindexamen.
- Extra tijd bij toetsen, zoals hierboven beschreven (ongeveer 20% extra van de toetstijd).
- Bij Moderne Vreemde Talen (MVT) worden fonetisch geschreven woorden minder zwaar meegewogen. Herhalingen van spelfouten worden niet meegerekend. Fouten tegen grammaticale regels worden WEL regulier beoordeeld. Let wel, tijdens het eindexamen is de spellingbeoordeling voor leerlingen met en zonder dyslexie gelijk.
- Waar nodig wordt door de docent toelichting gevraagd op dat wat er geschreven is tijdens toetsen.

Op initiatief van de leerling en/of ouders en in overleg met school kunnen onderstaande faciliteiten ingezet worden:

- Kopieën van nakijkwerk en aantekeningen.
- Incidenteel een alternatieve overheermethode (bijv. mondeling).
- Gebruik van digitale studieboeken van Dedicon.
- Werken op een eigen laptop met voorleessoftware.
- Gebruik van een toetslaptop en voorleessoftware van school bij toetsen. Op school wordt gebruik gemaakt van het softwareprogramma IntoWords per 2019-2020. Zie voor een demo: <http://intowords.nl/gratis-proefperiode/>.

Zie ook:

www.passendlezen.nl (digitale leesboeken)

Ondanks alle faciliteiten die geboden kunnen worden, betekent dyslexie vaak dat de leerling meer inspanning moet leveren voor school dan de gemiddelde leerling. Dit vraagt inzet, doorzettingsvermogen en het nemen van eigen verantwoordelijkheid. Dyslexie gaat niet over, maar leerlingen leren er met de tijd wel steeds beter mee omgaan.

Dispensatie

VMBO

In de eerste twee leerjaren van het VMBO is Frans of Duits als tweede moderne vreemde taal verplicht. In de bovenbouw van het VMBO zijn er weinig mogelijkheden tot ontheffingen geregeld, maar omdat er in de verschillende sectoren veel keuzevrijheid is kan het probleem omzeild worden door eenvoudigweg een vak niet te kiezen. Binnen de sector Economie moet de leerling kiezen tussen wiskunde of een tweede moderne vreemde taal. Ze kunnen dan een tweede moderne vreemde taal vermijden door wiskunde te kiezen.

HAVO / VWO

In de eerste drie leerjaren van beide niveaus zijn zowel Frans als Duits verplicht. In de bovenbouw van de HAVO is een tweede moderne vreemde taal in drie van de vier profielen niet verplicht. Ze kunnen een tweede moderne vreemde taal vermijden door een ander profiel te kiezen dan Cultuur en Maatschappij. In de bovenbouw van het VWO moeten ze naast Engels een tweede moderne vreemde taal volgen. Bij hoge uitzondering kunnen zij dispensatie krijgen voor de tweede moderne vreemde taal (Inrichtingsbesluit VWO, artikel 26n).

Vrijstelling voor Nederlands en Engels is niet mogelijk.

Bij dispensatie geldt in alle gevallen dat dit per individu bekeken wordt en alleen kan in overleg met de leiding van school. Dispensatie voor een moderne vreemde taal kan gevolgen hebben voor eventuele doorstroom naar een hoger niveau in de toekomst. Bij dispensatie moeten de vrijgekomen uren opgevuld worden met onderwijstijd.

Aangepast programma

Bij hoge uitzondering is het mogelijk om een aangepast programma te volgen voor Frans of Duits. Hiervoor verwijzen wij naar het Protocol aangepast programma Frans of Duits voor leerlingen met een ernstige vorm van dyslexie.

Contactpersonen

David van Brummen: RT coördinator

Mieke Boterman-Balemans: zorgcoördinator

Wilgertine Van der Stege-Bijsterbosch: zorgcoördinator

Marije Liefers: orthopedagoog Landstede